

HOLE kommune

Kultur og fritid

Kulturplan 2019-2024

Eventyrlige Hole

Postadresse

Viksveien 30, 3530 Røyse

E-post

postmottak@hole.kommune.no

Telefon:

32 16 11 00

Tjenesteleder

Kultur og fritid:

Håvar Austgard

havar.austgard@hole.kommune.no

Org. nr:

960 010 833

Hjemmeside:

www.hole.kommune.no

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Status.....	3
Utfordringer.....	3
Utvalgte mål i kulturplanperioden	4
Handlingsplan for utvalgte mål	5
Kommunale virkemidler	6
Kulturmidler	6
Arenaer for utøvelse av kulturvirksomhet	6
Synliggjøring av tilbud	7
Frivilligsentralene	7
Kulturaktører	9
Kultur for barn og unge	9
Kulturopplevelser til alle deler av befolkningen.....	10
Hole kulturskole	11
Hole bibliotek	12
Frivillighet – Frivillige lag og organisasjoner.....	14
Korps i Hole	17
Kirken i Hole	18
Kunst i Hole.....	18
Interkommunalt samarbeid	19
Kultur og næring.....	20
Kulturhistorie og kulturminner.....	21
Kultur og folkehelse.....	25
Vedlegg Arrangementsoversikt	26
Vedlegg Oversikt over lag og foreninger	26
Vedlegg Prioriteringer av kulturområdet	28
Vedlegg Kommentarer til KOSTRA rapport	28
Vedlegg Kommunebarometeret.....	29
Vedlegg Innbyggerundersøkelse.....	30
KOSTRA og nøkkeltall 2018	31
Vedlegg Føringer for det offentlige kulturarbeidet.....	44

Innledning

Kulturlivet er en av flere faktorer som gjør Hole til en attraktiv kommune å bosette seg i. Kulturlivet bidrar til aktivitet på tvers av innbyggere gjennom deltagelse, opplevelser og formidling av kulturhistorie. Kulturlivet er en viktig del av et levende og inkluderende lokalmiljø. Kulturopplevelser er i seg selv berikende. Kulturopplevelser stimulerer oss og bidrar til personlig vekst og utvikling.

Planens hovedmål er et kulturliv som bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bo i. Kulturplanen er et politisk styringsinstrument med mål for det praktiske kulturarbeidet i kommunen. Planen tar utgangspunkt i det utvidede kulturbegrepet som omfatter både det tradisjonelle området litteratur, kunst og kulturvern, ungdomsarbeid og idrett, men dertil også skapende fritidsvirksomheter og anlegg (Lyche, Stat og kultur, 1984).

I planarbeidet har vi invitert innbyggerne til medvirkning. Kultur og fritid har hatt en intern prosess og det er gjennomført flere åpne møter om kulturplanen med frivillige og andre kulturaktører. Levekårsutvalget har vært styrende i beskrivelse av status, utfordringer, planens oppbygning og prioriteringer av mål. Gjennom vedtak av kulturplanen gir kommunestyret strategiske føringer for samfunnsutviklingen. Sammen med øvrige kommunedelplaner og temaplaner inngår kulturplanen i beslutningsgrunnlaget for økonomiplanen. Det er i økonomiplanen de endelige beslutningene om gjennomføring av kostnadskrevenne tiltak tas.

Kulturlivet bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bosette seg i og bidrar til aktivitet på tvers av innbyggere gjennom deltagelse, opplevelser og formidling av kulturhistorie

Status

Hole har en sentral plass i Norgeshistorien, en unik kulturhistorie og verdifulle kulturminner og kulturlandskap. Samtidig viser KOSTRA-tall og Kommunebarometeret at Hole bruker lite midler og er lavt rangert på flere kulturområder. Det mangler oppdatert innbyggerundersøkelse, men sist undersøkelse fra 2013 viset et fall i tilfredshet sammenlignet med 2009.

Ut fra KOSTRA-tallene og plassering på Kommunebarometeret, er totalvurderingen at målet - «Kulturlivet gjør Hole til en attraktiv kommune å bo i» - ikke er oppfylt.

Gjennom prioriterte tiltak i Kulturplanen, vil vi nærme oss målet. Mange tiltak kan gjennomføres innenfor nåværende budsjetttrammer, mens andre vil kreve økte budsjetttrammer. Dette er tydeliggjort i planen. Noen tiltak har også tidsperspektiv ut over planperioden. Planen angir mål og tiltak. Ytterligere konkretiseringer og utarbeiding av handlingsplaner for oppfølging må skje gjennom de årlige budsjettprosessene og som egne saker.

Det nyanserte bildet der vi på enkelte kulturfelt skårer høyt, mens vi på andre skårer lavt, tilsier en todelt strategi for oppfølging:

- Opprettholde nivået innen de delene av kulturlivet hvor vi skårer høyt, dvs er minst i beste halvdel blant kommunene.
- Systematisk arbeider for å styrke de delene av kulturlivet hvor vi skårer lavt, dvs skårer lavere enn flertallet av kommunene.

Hole har lavere satsning enn sammenlignbare kommuner innenfor barne- og ungdomsaktiviteter innen korps, fritidsklubb og UKM (Ung Kultur Møtes). Dette forsøker kulturplanen å gjøre noe med å vri satsningen mot særlig korps og fritidsklubbaktivitet. Prioriteringen av kulturområdet sammenlignet med andre kommuner kan det leses mer om under kommentarer til KOSTRA.

Utfordringer

Det er ønske om et bedre samspill mellom kommunen og frivillige lag og foreninger. Kommunen skal være direkte engasjert og oppmuntre til engasjement. I denne sammenhengen skal det etableres et Kulturråd.

Det er stort frivillig engasjement når det gjelder tilbudet til barn og unge innen idrett. Det er ikke like stort frivillig engasjement når det gjelder tilbudet til barn og unge innen det øvrige kulturområdet. Det er et mål å få frivillige krefter sterkere inn på banen innenfor hele kulturområdet.

For å få dette til må det i sterkere grad til en kommunal ledelse med samordning av kommunale og frivillige kulturaktiviteter.

Utvalgte mål i kulturplanperioden

Plandokumentet er bygd opp med mål som inneholder flere forslag om tiltak både til drift og investeringer. Kommunens økonomi er stram og vil trolig ikke bedre seg vesentlig de første årene i planperioden. Derfor må vi prioritere tiltak og mål som det er særdeles viktig å få fullført. Vi har valgt ut noen mål. Mål og tiltak er valgt ut etter sentrale føringer, kostra, medvirkning og slik vi kjenner mulighetene til deltagelse og opplevelse i kommunen. Vurdering av innbyggernes mulighet til deltagelse i kulturaktiviteter og opplevelse av kulturuttrykk er en sentral del av kommunens samfunnsoppdrag etter Kulturloven. Under vært tema finnes mål og tiltak. Det er gjort skille på det som ligger innenfor dagens budsjetttramme og hva som blir innspill til økonomiplanen.

Utvalgte mål i kulturplan innenfor dagens budsjetttramme

Økt engasjement av frivillige i det frie kulturlivet

Etablere kulturråd som møteplass

God ledelse og godt samspill mellom kommunen og frivillige lag og foreninger hvor kommunen står sentralt og er en aktiv og engasjerende aktør i det kulturelle liv

Innføre korps i skolen for å blåse liv i korpsbevegelse

Kulturskolens undervisning legges til skolene der det er egnet

Utvalgte mål i kulturplan som blir innspill til økonomiplanen

Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge

Investere i løsninger for selvbetjent og ubetjent bibliotek

Samlokalisering av kulturskolen med grunnskolen spilles inn til langsiktig drift og investeringsplan

Hensiktsmessig organisering

Som en del av arbeidet med kulturplanen har administrasjonen vurdert organisering av arbeidet med sektoren. Administrasjonen har gjort vurderinger etter arbeidsoppgaver, ressurser, kommunens enheter, nasjonale og lokale føringer og innbyggernes kulturtilbud. Som et resultat av disse vurderingene kommer administrasjonen fram til to organisatoriske grep. Det ene er å samlokalisere kulturskole og grunnskole ved framtidig nybygg av skole.. Det andre er å løfte samarbeide med frivilligheten som sektorovergripende satsningsområde der alle tjenesteområder har et ansvar for å ha samarbeide med frivillige aktører for å nå sine mål. Administrasjonen anser organiseringen av Kultur og fritid som hensiktsmessig for å jobbe mot de målene som er i kulturplanen og de øvrige arbeidsoppgavene som Kultur og fritid har.

Frivillighet

Frivillighet anerkjennes som en styrke i Hole og skal være et viktig satsningsområde. Frivillig sektor fyller viktige roller både for samfunnet og for enkeltpersoner. Vi skal ha en frivillighetspolitikk som har tydelige føringer for hvordan relasjonen mellom kommunen og frivilligheten kan bli bedre gjennom bedre kjennskap, dialog og samarbeid. Kulturplanen legger ikke føringer for hva lag og foreninger skal drive med eller for hva som kan komme ut av det ønskede økte samarbeide mellom kommune og frivillige krefter. Kommunens enheter skal ha en mer aktiv tilnærming til frivillighet der samarbeidsformer skal kunne utvikles på måter som tar hensyn til premisser i både frivillig og kommunal sektor.

Handlingsplan for utvalgte mål

Kulturråd som møteplass og arena for samskaping

Kommunen vil invitere kultur og foreningslivet til å opprette et kulturråd for å øke medvirkning samarbeide og gode tjenester. Bredden av kultur og foreningslivet bør være representert i et felles råd. Vi vil høste erfaringer fra andre kommuner som har etablert kulturråd om organisering og oppgaver. Et kulturråd vil være en arena for ledelse og samskaping av kulturaktivitet. Oppgaver for et kulturråd kan være;

- Å initiere saker som framhever kulturlivet og ha et aktivt samarbeid med kommunen.
- Å arbeide for en riktig fordeling av kulturmidlene, tilgang til arenaer og øvingslokaler, samt gode kulturtilbud til barn og unge.
- Å initiere tiltak som kan bidra til samarbeid organisasjonene imellom.
- Å bidra til å øke forståelsen for kulturarbeid i kommunen.

Innføre korps i skolen for å blåse liv i korpsbevegelse

Korps i skolen gjennomføres som et prosjekt der musikkundervisningen i ett trinn på barneskolen blir erstattet med klassekorpsundervisning. Klassekorpsundervisning er instrumentopplæring, gehørspill, samspill og noteopplæring. Samtidig inviteres det til oppstart av frivilligdrevet barnekorps blant foreldre og andre korpsressurser. Kulturskolen tilbyr også dirigentavtale til frivillig drevet barne og ungdomskorps. Ofte investeres det i en prosjektperiode på tre år. Samarbeid med foreldre, Hole musikkorps og andre korpsressurser er suksessfaktorer i prosjektperioden. Det søkes sponsor til instrument til klassekorps i samarbeide med korpsressurser.

Kulturskolens undervisning legges til skolene der det er egnet når timeplanen planlegges for skoleåret.

Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge

Flere kulturaktører med frivillig engasjement skal inviteres til å samarbeide om nye tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge. Kommunen vil også få til flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge i samarbeide med frivillige gjennom å øke koordinerende stilling i Hole Ungdomsfrivilligsentral. Stillingen er i dag 50% og det er potensiale i å øke stillingen. Kommunen søker Kulturdepartementet om støtte til stillingsøkning.

Investere i løsninger for selvbetjent og ubetjent bibliotek

Løsning av selvbetjent og ubetjent bibliotek utredes som innspill til økonomiplanen. Det høstes erfaringer om løsninger fra andre kommuner som har innført ubetjent bibliotek.

Samlokalisering av kulturskolen med grunnskolen spilles inn til langsiktig drift og investeringsplan

Kommunale virkemidler

Grunnsteinene i det kommunale kulturarbeidet er biblioteket, frivilligsentralene, kulturskolen og samarbeidet med andre kulturaktører. De kommunale enhetene skal sammen med kulturmidler og bruk av arenaer styres i retning av målene i kulturplanen. Likeledes skal kommunen innvitte til samarbeide med andre kulturaktører.

Kulturtilbud skapes av flere sektorer, sammen og hver for seg. Holes kulturliv hadde ikke vært det samme uten den store innsatsen som legges ned i privat sektor og i det frivillige kulturlivet. Betydningen av ildsjeler og frivillig innsats er uvurderlig når det gjelder å skape et mangfoldig og rikt kulturliv. Det er store muligheter og potensiale i samarbeid på tvers av sektorene. Tjenesteområdet Kultur og fritid har som mål å ha god kontakt og samarbeide med kulturaktører og frivillige i kommunen.

Tilnærming til frivillighet har et eget kapittel i kulturplanen. Kulturplanen legger opp til en mer aktiv tilnærming til frivillighet enn tidligere. Tema frivillighet er sektorovergripende der alle kommunens tjenester har et ansvar for kjennskap, dialog og samarbeide.

Kulturmidler

Utlysning av kulturmidler er et målrettet virkemiddel for å realisere kulturlovens formål om at alle skal kunne engasjere seg i egenaktivitet og oppleve kultur. Midlene skal stimulere et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle får mulighet til å delta og oppleve. Særlig prioriteres kulturaktivitet rettet mot barn og unge

Arenaer for utøvelse av kulturvirksomhet

Gode kulturarenaer er en forutsetning for å nå målet om å skape det gode kulturlivet. Det er nødvendig med lokaler til ukentlig virksomhet, og det er nødvendig med arenaer for framførelser.

Mål

**Deling av tid, flerbruk for å få mest mulig ut ressursene som er tilgjengelige
Legge til rette for bruk av tilgjengelige lokaler og arenaer i kommunen til øvelse og fremføring**

Arenaer

Herredshuset

Biblioteket

Frivilligsentralenes arrangement som Hølemarked og Vinterfestival

Fritidsklubben og skatehallen

Kulturskolen og kulturskolens musikkbinge til bandøving

Offentlige lokaler som kan brukes som kulturarena

Sundvollstranden

Det legges tilrette for kulturaktivitet og flere kulturaktører på Sundvollstranden scene og området rundt. Sundvollstranden er et område som bør brukes til flere åpne kulturarrangement, som

Vinterfestival, St. Hansfeiring og konserter. Området stilles også til disposisjon for Historisk bygdetun og Hardraade Vikingskipforening. Det er et mål at flere kan benytte badstue og brygge.

Synliggjøring av tilbud

Det skal være lett for innbyggerne å bli kjent med kulturtilbudet i kommunen. Kommunen jobber for å synliggjøre mest mulig av det som skjer både i det kommunale kulturtilbudet og tilbud der andre står som arrangør. Vedlagt er en oversikt over de største arrangementene i kommunen.

Frivilligsentralene

Frivilligsentralene er organisert med styrer, daglig ledere og årsmøte som vedtar årlige handlingsplaner. Aktivitetene i frivilligsentralene skal bygge på frivillig innsats, bidra til å skape sosiale møteplasser og legge til rette for frivillig virksomhet. Frivilligsentralene skal være en ressurs og samarbeidspartner for lag og foreninger. Frivilligsentralen skal også bidra til godt samarbeid mellom det frivillige liv og kommunen. En av kjerneoppgavene er å rekruttere og engasjere innbyggere til frivillighet som ikke deltar frivillige i organisasjoner. Frivilligsentralene tar ansvar for flere større kulturarrangement. Frivilligsentralene er delfinansiert av Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet gir tilskudd til frivilligsentralene:

Frivilligsentralene er møteplasser som knytter enkeltmennesker og organisasjoner sammen for å skape et godt frivilligmiljø, gode aktivitetstilbud og et samarbeid mellom frivillighet og kommune.

Hole frivilligsentral

Hole frivilligsentral er en møteplass med daglige aktiviteter og er et kontaktpunkt for de som trenger hjelp og de som ønsker å gjøre en frivillig innsats. Hole frivilligsentral har omtrent 90 frivillige som koordineres av daglig leder.

Mål

Frivillig basert møteplass med daglige aktivitet og noen store kulturarrangement

Engasjere innbyggere til frivillig aktivitet

Tiltak som er innenfor dagens budsjettamme

Koordinere frivillig innsats. Det skal være lett å bli frivillig og komme i gang med meningsfull aktivitet

Vinterfestivalen

Holemarkedet utvikles som arena der lag og foreninger får vise fram aktiviteter og rekruttere

Være en ressurs ved kulturarrangement der andre er arrangører

Være en ressurs for lag og foreninger

Legge til rette for samarbeide på tvers av lag og foreninger, næringsliv og kommune
Videreutvikle digital kommunikasjon med frivillige og brukere
Øke kommunens kunnskap om tilrettelegging og motivasjon for for det frivillige liv
Ha oversikt over lag og foreninger
Invitere til frivillighetsforum, jevnlig dialog med lag og foreninger
Sentral lokalisering av Hole frivilligsentral spilles inn til langsiktig drift og investeringsplan

Foto: Rasmus Lindberg

Hole Ungdomsfrivilligsentral

Hole ungdomsfrivilligsentral er landets første frivilligsentral for barn og ungdom. Her gjøres frivillig innsats rettet mot barn og unge. Hovedaktivitetene er drift av fritidsklubben High Five, LANsamlinger, skatehallen og aktivitetstilbud for ungdom om sommeren. Hole Ungdomsfrivilligsentral har omtrent 40 frivillige som koordineres av aktivitetsleder.

Mål

Engasjere unge innbyggere til frivillig aktivitet for å skape lavterskel aktivitet og møteplasser med lav grad av organisering

Tiltak som er innenfor dagens budsjettamme

Koordinere frivillig arbeid gjort av unge, og frivillig arbeid rettet mot barn og unge

Utvikle fritidsklubben High Five

Samarbeide aktivt med FAU om frivillighet og aktivitet rettet mot barn og unge
Utvikle skatehallen
Utvikle LANSamlinger
Utvikle Sommeruka for ungdom
Tiltak som blir innspill til økonomiplanen
Øke aktivitetslederstilling i samarbeide med Kulturdepartementet

Kulturaktører

Kultur for barn og unge

En barnevennlig og aktiv kulturpolitikk gir grobunn for gode oppvekstvilkår. Kulturplanen er med på å prioritere barns oppvekstvilkår og muligheter til å mestre livet. Barn og unges deltagelse og opplevelser i kulturlivet bidrar til at de utvikler ferdigheter til å møte morgendagens samfunn. Kulturlivet styrker også foreldrenes muligheter til å gi barna en trygg og god oppvekst.

Barnekonvensjonen §31
«Alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.»

De kulturtilbudene som er målrettet mot barn og unge gis i hovedsak gjennom Den kulturelle skolesekken, Hole ungdomsfrivilligsentral, Hole bibliotek og Hole kulturskole. Barn og unge får også innføring i kunst, kultur og kulturarv i grunnskolen og barnehagen. Det frivillige kulturlivet har flere tilbud som bidrar til kulturtilbudet for barn og unge.

Medvirkning av barn og unge og digital hverdag

Barne og ungdomskulturen er i endring. Den blir stadig mer digital. Kommunikasjon, spill, bilder, film, deling og læring foregår på nye digitale arenaer og på nye måter. Kulturen er i endring og dialog og medvirkning fra barn og unge er nødvendig for å finne tilbud som treffer.

Mål
Bred tilgang og god kvalitet på kulturopplevelser. Deltagelse og fritidsaktiviteter for barn og unge
Det gis opplæring i kunst og kultur
Tiltak innenfor dagens budsjetttramme
Barn og unge prioriteres som målgruppe i ressurstildeling
Medvirkning fra barn og unge
Bruke digitale arenaer
Samarbeide om kulturtilbud
Faglig nettverk om kulturtilbud rettet mot barn og unge

Kulturopplevelser til alle deler av befolkningen

Uten å ha klare tall antas det at folk flest oppsøker kulturaktiviteter og at det er forskjeller mellom ulike innbyggergrupper. Kultur og fritid sikrer et minimum av kulturopplevelser til barn gjennom grunnskole og til eldre i institusjon.

Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken (DKS) er satsing på profesjonell kunst- og kulturformidling i grunnskolen. DKS er en nasjonal ordning som finansieres av spillemidler. Aktivitetsplaner blir satt sammen både av fylkeskommunen og Kultur og fritid innen sjangerene musikk, teater, litteratur, film og design. Møtene med ulike kulturuttrykk gjør elever mer istand til å møte kulturelle utfordringer idag og i fremtiden på en reflektert og konstruktiv måte. Hole kommune ruller den lokale strategien for DKS hvert fjerde år, som heter Skattekista. Det er et ønske å få mer formidling av lokal kulturhistorie inn i den kulturelle skolesekken.

Mål

Alle trinn i grunnskolen møter profesjonelle kulturuttrykk

Tiltak innenfor dagens budsjetttramme

Utarebeide ny 4årig strategi og aktivitetsplaner for den kulturelle skolesekken

Innarbeide formidling av lokal kulturhistorie inn i DKS aktivitetsplaner

Den kulturelle spaserstokken

Kultur og fritid får etter søknad midler fra Buskerud fylkeskommune til å drifte den kulturelle spaserstokken (DKSS). Gjennom DKSS blir det gitt profesjonelle kunst- og kulturopplevelser for eldre i kommunens institusjoner. Et godt og tilgjengelig kulturtilbud er viktig gjennom hele livsløpet, og det bør være et mål at alle eldre har tilgang til et mangfoldig og variert kulturtilbud. Kultur er også et viktig helsefremmende virkemiddel som bidrar til sosialt fellesskap og livskvalitet. De fleste eldre i institusjon er avhengig av at kulturtilbudet kommer til institusjonen. Pleie, rehabilitering og omsorg legger også til rette for et kulturprogram.

Mål

Øke trivsel og livskvalitet gjennom profesjonelle kunst og kulturopplevelser for eldre i kommunens institusjoner

Tiltak innenfor dagens budsjetttramme

Kunst- og kulturopplevelser for eldre i kommunens institusjoner

Opplæringslovens § 13-6:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles »

Hole kulturskole

Hole kulturskole ble etablert i 2004 og er en videreføring av Hole kommunale musikksskole som ble startet våren 1984. Kulturskolen har ca 250 elever. Elevantallet er svært høyt i forhold til elevantallet i sammenlignbare kommuner.

Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønsker det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk med ivaretagelse av både bredde og talent. Kulturskolen er også en ressurs for andre kulturtilbud. Frivillige krefter skal inviteres inn i kulturskolen. Kulturskolen bidrar til å ivareta kulturtilbudet til barn og unge. Til grunn ligger ideen om at alle har formsans og uttrykksbehov som kan utvikles gjennom opplæring.

En nasjonal rammeplan for kulturskoler er under utvikling og implementering. Primærfagene i den nasjonale rammeplanen er musikk, dans, teater, visuell kunst og skapende skriving. Kulturskolen utvikler seg i retning av rammeplanen og etter elevoppslutning og hva som finnes av private tilbud.

Gjennom kulturskolen får elevene utviklet seg innen flere fag. Flere elever fra kulturskolen i Hole har utviklet seg til utøvere som har kultur som næring, og mange har fått styrket kunst og kulturkompetanse med seg i livet. Årlig holdes elevforestillinger, utstillinger med elevarbeider og elevkonserter som styrker kulturtilbudet i Hole. Elever og lærere bidrar også inn i flere lokale kulturarrangement.

Hole kulturskole er også ansvarlig for Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og driver barne- og ungdomskor.

Mål**Gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønsker det****Tiltak innenfor dagens budsjettamme****Nasjonal rammeplan for kulturskoler vedtas og legges til grunn for utvikling av Hole kulturskole****Utvikle undervisningstilbud i retning av grunn-program, kjerneprogram og fordypnings- program****Gi tilbud som favner både nybegynneren og den viderekomende eleven****Arbeide aktivt for å redusere ventelistene gjennom å oppdatere tilbud i tråd med faktiske behov****Kulturskolen deltar aktivt i kulturarrangement i Hole****Tiltak som blir innspill til økonomiplanen****Samlokalisere kulturskole med barneskole**

Hole bibliotek

Kommunal bibliotekdrift er hjemlet i Bibliotekloven. I Hole har biblioteket ca 17 000 besøk i året, og utlånet er på ca 20.000 enheter pr. år.

Bibliotekene i Buskerud har en felles strategi 2015-2020 med visjonen **Bedre liv med biblioteket – mer liv i biblioteket**. Biblioteket skal tiltrekke seg flere mennesker gjennom aktiviteter som skaper mer liv i biblioteket. Bibliotekstrategien er forlenget fram til ny strategi foreligger i Viken.

Hole bibliotek tilbyr et variert utvalg av tjenester til publikum. Formidling av litteratur og informasjonsvirksomhet er noe av det viktigste. Biblioteket har særlig fokus på barn og unge og fungerer som en ressurs for skolene da skolene i Hole mangler fungerende skolebibliotek. Skoleklasser blir jevnlig invitert til biblioteket for litteraturpresentasjoner og samtale rundt bibliotekbruk og lesing. Barn og voksne fra barnehagene er også ofte på besøk. For at barn skal få interesse for lesing i fritiden arrangeres jevnlig lesekampanjer.

Biblioteket legger til rette for livslang læring ved å skaffe faglitteratur til elever og studenter, og lokaler stilles til disposisjon for studievirksomhet. Hver høst arrangeres kurs for seniorer og andre som har behov, med det formålet, at de skal bli mer fortrolige med bruk av datamaskin, smarttelefon eller nettbrett.

Hole bibliotek samarbeider med frivillige som leser høyt for eldre i institusjoner i kommunen. Det arrangeres samlinger for de frivillige med tips om aktuell litteratur og de blir invitert på inspirasjonsseminar.

Biblioteket fungerer som en møteplass i nærmiljøet. Det blir holdt møter og foredrag om aktuelle tema. Av og til inviterer biblioteket også en forfatter til å fortelle om forfatterskapet sitt.

Mål
Biblioteket skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle. Biblioteket er også en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt (Folkebibliotekloven)
Mål
Øke leselyst blant barn og unge ved å formidle det mangfoldet som finnes i litteraturen
Biblioteket skal være en møteplass i lokalsamfunnet og et sted hvor publikum føler tilhørighet
Biblioteket skal være et sted for lesing, fordypning og studievirksomhet. Biblioteket skal være et sted for læring fra 0 – 100
Tiltak som er innenfor dagens budsjetttramme
Presentere og låne ut barnelitteratur av god kvalitet. Opplyse om leselystkampanjer til skoler og barnehager
Utrede bibliotekets beliggenhet, mer sentral plassering. Nye lokaler med universell utforming, noe som mangler i dagens lokaler
Være mer synlig på sosiale medier
Starte drop-in lesesirkel
Mer samarbeid med andre kommunale enheter; bedre ressursutnyttelse og større mangfold av tilbud. Man når dermed bredere ut til befolkningen
Utrede muligheter for ubetjent åpningstid (meråpent) og selvbetjening for å gjøre lokalene mer tilgjengelige for publikum
Tiltak som blir innspill til økonomiplan
Oppgradere møterom
Meråpent og selvbetjent bibliotek
Sentral lokalisering av Hole bibliotek spilles inn til langsiktig drift og investeringsplan

Meråpent og selvbetjent bibliotek

Meråpent bibliotek med ubetjent åpningstid og selvbetjening vil gi innbyggerne et bedre og mer fleksibelt bibliotektilbud. Dette vil gi innbyggere tilgang til bibliotekets bøker og rom hver dag, hele dagen. Lånerne vil også i større grad kunne betjene seg selv. Dette har kommet fram også som et ønske fra brukerne av biblioteket. Det utredes muligheter og kostnader for løsning av meråpent og selvbetjent bibliotek.

Frivillighet – Frivillige lag og organisasjoner

Frivilligheten gjør en stor forskjell i Hole. Frivilligheten og kommunen jobber i stor grad mot de samme målene til det beste for innbyggerne. De frivillige gjør oppgaver utover det som er kommunens oppgaver og samarbeider med flere av kommunens tjenestesteder. Kommunen tar ansvar for frivilligheten ved å legge til rette for samarbeid og å gi gode vilkår. Kommunens tjenesteområder vil trolig kunne styrke samarbeidet ved å bli mer kjent med frivillige krefter og å ha mer dialog. Frivilligheten bidrar til et varmere samfunn med større samfunnsdeltakelse og mer demokrati. Ikke minst skaper frivillighet aktivitet og utvikling. Frivilligheten i Hole er i høy grad organisert. Lag og foreninger er viktige for Holes identitet og utvikling. Det er en viktig oppgave for kommunen å legge til rette for vekst og aktivitet blant lag og foreninger. Vedlagt er en oversikt over lag og foreninger av en viss størrelse. Denne oversikten holdes oppdatert på frivilligsentralens hjemmeside med linker til lag og foreningers egne nettsider.

Frivilligheten finansieres gjennom gaver, offentlige tilskudd, medlemskontingenter og frivillig arbeidsinnsats. Mye av offentlige tilskudd gis av stat og fylkeskommune gjennom støtte til paraplyorganisasjoner som igjen fordeler midler lokalt. Den direkte støtten fra kommunen er i utgangspunktet lav med lave rapporteringskrav. Den indirekte støtten fra kommunen er mer betydningsfull ved å tilby lokaler og visningsarenaer, og å invitere til dialog og samarbeid.

Det er et mål å spille mer på lag med frivilligheten om løsninger av oppgaver i tiden som kommer. Hole kommune anerkjenner også at det trengs ressurser til å koordinere samspillet mellom offentlig og frivillig arbeid på nye måter.

Omfang av frivillig innsats, nasjonale tall

- Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 147 800 årsverk.
- 61 % av befolkningen over 16 år bidrar med frivillig innsats.
- Over halvparten av det frivillige arbeidet legges ned i kultur- og fritidsorganisasjoner, inkludert idrett.
- De tre største organisasjonstypene målt i prosentandel av de frivillige er Idrett og sport, Velforeninger, grendelag og nærmiljø, Hobby, fritid, utendørsaktivitet og sosiale foreninger.
- Det er anslagsvis 9,2 millioner medlemskap i frivillige organisasjoner i Norge.
- Stadig færre er medlem av den organisasjonen de utfører frivillig arbeid for (fra 88 prosent i 1998 til 76 prosent i 2014).
- Verdiskapingen i frivillig sektor (inkludert verdien av det frivillige arbeidet) var på 125,5 milliarder kroner i 2014.

(Kilde: Frivillighet Norge)

Regjeringens intensjonserklæring om frivillig sektor

Regjeringen ønsker en frivillig sektor som vokser frem nedenfra og blir friere fra politisk styring. Derfor har regjeringen lansert en intensjonserklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor.

Verdi – regjeringen anerkjenner frivillighetens enorme verdi som samfunnsbygger

Aktivitet – regjeringen vil legge til rette for at frivilligheten vokser fram nedenfra og anerkjenner at frihet fra politisk styring er viktig for en aktiv frivillig sektor.

Medvirkning– regjeringen vil legge til rette for en åpen, levende og konstruktiv dialog med frivillig sektor

Forenkling – regjeringen vil legge til rette for enklere regler og mindre byråkrati i samspillet med frivillig sektor

Selvstendighet –regjeringen anerkjenner frivillighetens selvstendige stilling i samfunnet

Vi har ikke tallgrunnlag for å kunne si noe om omfanget av frivillighet i Hole i forhold til andre kommuner. Vi kjenner igjen Hole i de nasjonale tallene.

Frivillighet i endring

Undersøkelser viser at frivilligheten er i endring. Det blir større konkurranse om folks tid, og resultatet er at frivillige vil gi en tidsavgrenset innsats, som endres etter livssituasjon og alder. Tendensen i dag er at færre vil sitte i "styre og stell". Samtidig kreves stadig mer administrasjon i form av søknader, regnskap og rapporter (KS, sammen om det gode liv)

Forskning på frivillighet inn i institusjoner i pleie og omsorg viser at dagens pensjonister er opptatt av både å yte frivillighet og å få noe igjen for innsatsen. Frivillige ønsker å få noe igjen i form av gode møteplasser, inkluderende miljø, fornyelse, og mangfoldig aktivitetstilbud, med deltakelse og frivillighet i fokus. Suksesskriterier er om aktivitet er godt organisert og at tilrettelegging er ledet av en ansatt (Morgendagens aktivitetsentre - noe helt nytt, Aase2015).

I kommuner som har lite ressurser til utvikling og drift av kulturtiltak er tilrettelegging for det frivillige kulturlivet avgjørende for et levende kulturtilbud (NOU Kulturutredningen 2014).

Virkemidler for utvikling

Hole kommune ga i 2015 sin tilslutning til Regjeringens frivillighetserklæring. Kommuner blir rådet av KS og Frivillighet Norge til å ha en aktiv frivillighetspolitikk og å aktivt samarbeide med frivillige. Hole kommune legger derfor opp til en frivillighetspolitikk som har tydelige føringer for hvordan relasjonen mellom kommunen og frivilligheten kan bli bedre gjennom bedre kjennskap, dialog og samarbeid.

For å utvikle samarbeide med frivillige er det grunnleggende å kjenne til hva forskning kommer fram til som motiverer frivillige, hvordan frivillige blir rekruttert og hva som gjør at frivillige gir innsats over tid.

- Et flertall begynner med frivillig arbeid fordi noen spør dem, eller fordi de får høre om mulighetene gjennom noen de kjenner. Den vanligste rekrutteringsveien går gjennom bekjentskaper.
- De vanligste årsakene til at folk ikke gjør frivillig arbeid er mangel på tid, mangel på interesse, eller at en befinner seg utenfor rekrutteringsnettverkene som bringer folk inn i frivillighet.
- Motiver varierer mellom ulike former for frivillighet: Sosiale begrunnelser er viktigere innen kultur, fritid og idrett, mens verdibegrunnelser er viktigere innen helse- og sosialfeltet, religiøse og internasjonalt orienterte organisasjoner.
- Frivillige som driver med aktiviteter ledet av betalt ansatte har ofte høyere motivasjon.
- Foreldrefrivillige oppgir ofte generelt lavere individuell motivasjon enn andre frivillige.
- De vanligste årsakene til at folk slutter er knyttet til livssituasjonen; tidsmangel, flytting, helse og barn som slutter med aktiviteter.
- Frivillige som uttrykker høy grad av tilfredshet med organisering og arbeidsoppgaver føler oftere tilhørighet til organisasjonen de arbeider for og har oftere en intensjon om å fortsette.

Praktiske implikasjoner for frivillighet

- Relativt mange oppgir nettverksforklaringer – at de ikke vet hvor de skal begynne eller at ingen har spurt dem - som bakgrunn for at de ikke deltar i frivillig arbeid. Tall viser at noen grupper systematisk blir sjeldnere spurt enn andre, det tyder på at det finnes et nokså stort urealisert potensiale for frivillighet i befolkningen.
- Organisasjonene har i mange tilfeller et begrenset handlingsrom når det gjelder å holde på frivillige over tid. Mye av utskiftningen i den frivillige arbeidsstokken er knyttet til livsfase.
- Undersøkelser framhever betydningen av at organisasjonen er godt administrert, evner å løse konflikter og gir tilstrekkelig opplæring, samt at frivillige får arbeidsoppgaver som oppleves nyttige og har klart definerte mål. Dette er forhold som henger nært sammen med både generell tilfredshet, lojalitet og tilhørighet, samt vilje til å fortsette.

(Kilde; Betingelser for frivillig innsats- motivasjon og kontekst)

" Frivilligheten bidrar til et varmere og mer tillitsfullt samfunn, større samfunnsdeltakelse og mer demokrati. Ikke minst skaper frivillighet aktivitet og utvikling."

Frivillighet Norge

Potensial

Forskning innen frivillighet viser at det er et potensiale for å utløse mer frivillig deltagelse.

Ut fra forskningen kan vi utlede at å bygge nettverk til frivillige, å ta direkte kontakt og å koordinere samarbeidet godt er sentrale suksesskriterier for utvikling.

Tema frivillighet er sektorovergripende der alle kommunens tjenester har et ansvar for kjennskap, dialog og samarbeide.

Overordnet mål
Legge til rette for frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser
Tiltak som er innenfor dagens budsjettamme
Ha god oversikt over, anerkjenne og bygge nettverk med frivillige krefter innen kultur, idrett og helse og omsorgssektoren. Kommune og frivillig sektor har mange arenaer for samarbeid, og det bør legges til rette for videre samarbeid der det er naturlig.
Invitere til dialog og samarbeid
Kompetanseheving innenfor alle tjenesteområder om hvordan å samarbeide, hva som motiverer og rekrutterer til frivillighet. Å øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning for samfunnet.
Alle tjenesteområder har ansvar for å se på mulighetene for samarbeide med frivillig sektor og å iverksette tiltak
Gi gode og forutsigbare vilkår for frivillighet med lave rapporteringskrav
Å sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold
Tilby lokaler og visningsarenaer
Jevnlig sikre oppdatert kjennskap til frivillighetens utfordringer, ressurser og utviklingsmuligheter
Gjøre det attraktivt for innbyggere å gjøre frivillig innstats
Informere lag og foreninger om foreningsoversikt på nett og oppfordre lag og foreninger til å bidra til å holde oversikten oppdatert

Korps i Hole

Tidligere har det vært flere korps i Hole. Nå har vi Hole musikkorps som eneste korps igjen. Dette korpset spiller til 17 mai og ved andre arrangementer. Hole musikkorps er et seniorkorps med lav rekruttering. For å kunne ha korps i framtiden må det legges til rette for oppstart av korpsbevegelse. Mange kommuner har startet korpsbevegelser på nytt med korps i skolen.

Korpsdeltagelse er en viktig del av kulturlivet i Hole som er godt synlig 17 mai og ved flere andre arrangement i Hole.

Mål
Få opp korpsbevegelse
Tiltak innenfor dagens budsjettamme
Korps i skolen prosjekt ved minst en av grunnskolene

Foto: Julie Ulven

Kirken i Hole

Kirken er en viktig kultur- og tradisjonsbærer. Mye av Holes kongehistorie er knyttet til kirken. Bønsnes kirke er et svært verdifullt kulturminne og et godt besøkt stopp langs Pilegrimsleden. I kirken legges det ned en betydelig frivillig innsats innen arbeid med barn, voksne, musikk, og for å ivareta kirkens kulturminner. I kirken drives det kulturvirksomhet med særlig vekt på musikk. Kirken er arena for korarbeid. I tillegg er kirken en viktig konsertarena. Bønsnes sommerfestival er knyttet til kirken.

Mål

Legge til rette for kirken som kulturarena og kirkens kulturminner som en ressurs

Kunst i Hole

Det er et mangfold av kunstnere i Hole fra mange amatører til noen få profesjonelle og anerkjente kunstnere. Det er også et spenn i formidling fra amatørnivå til profesjonelle galleri. Store formidlingsaktører er Galleri Klevjer og Sundvolden hotel.

Kommunens bygg har også utstilt kunst. Kommunen mangler en samlet oppdatert oversikt egen kunst med verdivurdering.

Kunst i offentlige rom

Kunst i offentlige rom er viktig for befolkningens trivsel, og er med på å skape gode bo- og oppvekstmiljøer for innbyggerne. Kunst kan også legge til rette for lek og nysgjerrighet. For eksempel kan en skulptur brukes til klatring og lek, kjønnnes på eller lyttes til. I en periode med vekst vil kommunen ha større muligheter enn tidligere til å arbeide med utvikling av kunst i det offentlige rom. KORO gir støtte til produksjon av kunst i ulike offentlige miljøer.

Mål
Kunstopplevelser skal være lett tilgjengelig for kommunens innbyggere
Tiltak innenfor dagens budsjettamme
Tilby herredshuset, kulturskolen og biblioteket som visningsarena for kunst
Vise fram kunst laget i kulturskolen og løfte fram unge kunstnere
Innvitere kunstnere til å vise fram arbeider ved arrangementer
Ha kunst i alle kommunale bygg
Ha kunstprosjekt som viderefører kulturarv etter Anders C Svarstad - 150 års jubileum i 2019
Årlig kunstrunde med juryerte kunstnere i Kunst Rett Vest
Tiltak som blir innspill til økonomiplanen
Registrering og vurdering av kunst i kommunalt eie
Planlegge for kunst i det offentlige rom
Søke midler fra KORO

Interkommunalt samarbeid

Kommunen gir støtte til noen større aktører for å sikre kulturtilbud

Samarbeid med andre kommuner og eksterne aktører

Hole kommune har god kontakt med kommunene i Ringeriksregionen og Buskerud fylkeskommune, og samarbeider om enkelte tjenester. Hole kommune har også noe samarbeid gjennom Vestregionen. Noen områder er for store til at Hole kommune skal eller bør løse disse selv. Hole gir tilskudd for å sikre drift av kultursenter, større kunstutstillinger og drift av museer.

Kunst Rett Vest

Hole kommune samarbeider med flere kommuner om Kunst Rett Vest, som er en årlig felles juriert kunstrunde, med åpne atelierer lokalt og en stor felles kunstutstilling. Flere lokale kunstnere har blitt antatt til deltagelse. Kunst Rett Vest er en del av Vestregionsamarbeidet. Vestregionsamarbeidet er under endring og det arbeides for å finne en ny samarbeidsform når Vestregionen endres.

Tiltak innenfor dagens budsjettamme

Legge til rette for visning av lokal kunst av høy kvalitet gjennom Kunst Rett Vest

Tiltak som blir innspill til økonomiplanen

Finne en alternativ form for felles lokal utstilling ved endringer i Vestregionsamarbeidet

Stiftelsen Buskerudmuseet

Stiftelsen Buskerudmuseet er en konsolidert museumstiftelse bestående av de fleste museene i Buskerud. Hole gir årlig tilskudd for å ivareta lokalhistorie for Ringerike og Hole. Faste utstillinger er Veien kulturminnepark og Ringerikes museum med Prestegårdsliv, Svenskeslaget 1716, Jørgen Moe og Hjemmestyrkemuseet. Museet har også årlig skiftende tematiske utstillinger. Museet tar imot grupper og skoleklasser og har flere arrangement og formidlingstiltak.

Ringerike kultursenter

Ringerike kultursenter er Ringeriksregionens kulturhus. Kultursenteret er en viktig arena for formidling av kultur og kulturopplevelser for regionen. Virksomheten baseres på egeninntjening og

driftstilskudd fra kommunene. Kultursenteret mottar også gaver og dugnad som bidrag til drift og utvikling.

Kultursenteret får støtte av kommunen for å styrke regionens kulturliv og spesielt legge til rette for barn og unges kulturaktiviteter. Kultursenteret har som formål å være et levende kulturhus basert på kulturlivets egne premisser og behov. Senteret skal støtte opp om lokale produksjoner og legge til rette for nasjonale og internasjonale kulturtilbud.

Kultur og næring

Kulturell og kreativ næring er en samlebetegnelse på næringsvirksomhet basert på kulturelle uttrykk. De som driver kulturell og kreativ næring bidrar til å gjøre Hole til en kulturkommune. Likevel må vi innse at Hole kommune i hovedsak må støtte seg til virkemiddelapparatet til overordnede myndigheter.

Mål

Hole kommune er en attraktiv kommune å drive kulturell og kreativ næring i

Styrke samhandling mellom kommune, næringsliv og eksterne kulturaktører i steds og utviklingsprosjekter

Galleri Klevjer er en del av det kulturbaserte næringslivet

Husmannstua på Åsplassen. Lars Hansen Svensrud hadde dette som sitt barndomshjem, og han var Asbjørnsen og Moes mest betydelige eventyrinformant.

Kulturhistorie og kulturminner

Historien viser at Hole kommune med omland, særlig med sin kongehistorie og litteraturarv, er en sentral del av Norgeshistorien. Kommunen har mange kulturminner, som er godt bevart, og disse bidrar til å gi historien enda større verdi. I middelalderen var Hole et sentralt maktområde ikke bare på Ringerike, men og i nasjonal sammenheng. Kongehistorien i Hole kjenner de fleste fra Snorre. Litteraturarven etter Asbjørnsen og Moe gjør og Hole til ei eventyrbygd.

Kommunen har tatt vare på historien i Holes bygdebøker bind I-VI. Her kan det leses om bosettingshistorie og store hendelser gjennom tidene i Hole. Det er også gitt ut flere andre lokalhistoriske bøker.

Mål
Ta vare på kulturhistorie og gi innbyggere og tilreisende kjennskap til lokalhistorie
Tiltak innenfor dagens budsjettamme
Tilrettelegging for frivillige krefter som arbeider med lokal historie
Formidling av lokalhistorie i skole og barnehage
Ha god informasjon om lokalhistorie digitalt tilgjengelig i kommunens informasjonskanaler
Tilrettelegging for Hardraade Vikingskipforening
Gi tilskudd til Buskerudmuseet som formidler av kulturhistorie
Salg og markedsføring av Holes bygdebøker bind I-VI
Bruke kulturhistorie aktivt i kommunens identitetskapende arbeid og markedsføring av kommunen
Bruke kulturhistorie ved skilting langs stier og turveier
Merking og vedlikehold av Pilegrimsleden
Bruke Kulturminneplan for ivaretagelse og formidling av kulturminner og miljøer
Tiltak som blir innspill til økonomiplanen
Utrede muligheter for finansiering av temaplan for kulturminner øst for Kroksund

Kulturarv kulturminner

Det er et nasjonalt mål å ta vare på et representativt utvalg av kulturminner og miljøer i et langsiktig perspektiv. Kommunen har laget en temaplan for kulturminner vest for Kroksund med Storøya og Svartøyene. Denne ble laget med delfinansiering fra Buskerud fylkeskommune og Riksantikvaren. Temaplanen består av to fagrappporter og en plandel. Den ene fagrappporten er en oversikt over nyere tids kulturminner og miljøer fra etter reformasjonen. Den andre fagrappporten er en oversikt over eldre kulturminner og miljøer fra før reformasjonen. Plandelen tar for seg forvaltning av kulturminnene og miljøene. Planen skal brukes til plan og byggesaksbehandling og som et grunnlag for formidling. Det er et politisk vedtatt ønske å få til et tilsvarende planarbeide øst for Kroksund.

Det er gjort funn fra steinalderen som kan tyde på at det har vært folk i Hole fra slutten av siste istid. Det er gode indikasjoner på gårder eller en fastboende jordbruksbefolkning i Hole for 4.000 år siden. Det er gjort senere funn i Hole fra steinalder og bronsealder. Helleristninger og gravrøyser fra bronsealderen er de eldste kulturminnene som fortsatt er synlige.

Flere konger er knyttet til Hole. Her kan nevnes Sigurd Hjort, Halvdan Svarte, Olav den hellige, Sigurd Syrs stesønn og Harald Hardrådes halvbror, er alle med tilknytning til Hole. Det er fra kongeætta kommunen har hentet de fire kronene som symboler i kommunevåpenet.

I middelalderen ble det reist steinkirker ved Stein gård og ved Hole og Bønsnes kirke. De viser at Hole-bygda var et kulturelt og maktmessig sentrum. Det var da store gårder i Hole. I en periode på 1500-tallet var mange av gårdene under Hamar bispesete, så ble de overført til kongen en periode, før de igjen ble solgt til enkeltpersoner. I katolsk tid var Hamar bispesete en betydelig jordeier i Hole, og eide mange av de store gårdene. Hamar bispesete ble lagt under Oslo stift etter reformasjonen. I slutten av 1570 ble det meste av bispegodset på Ringerike overtatt av kongen som brukte gårdens inntekter til avlønning av embetsmenn. Kongen solgte gårdene ettersom han trengte midler til å befeste sin maktstilling. Mange av storgårdene er delt, og under gårdene har det vært husmannsplasser og noen er egne bruk idag. Hver bygning har sin egen historie. Sammen utgjør disse mye av Holes historie.

Merker langs Pilegrimsleden

Pilegrimsleden

Gudbrandsdalsleden går gjennom Hole. Det er en del av leden til Nidaros, dagens Trondheim. Pilegrimsleden er merkede turveier basert på tradisjonen om å dra på pilegrimsvandring. Leden bindes sammen av blant annet en rekke spennende natur- og kulturminner med tilknytning til middelalderen og minner knyttet til Olavstradisjonen. Olav den hellige, også kjent som Olav Haraldsson, er etter hva sagaen sier vokst opp i Hole. Den godt bevarte middelalderkirken Bønsnes kirke er et viktig kulturminne langs leden. Pilegrimsleden passerer også den gamle kongsgården Stein som er et annet viktig historisk sted i Hole. På Stein ligger Halvdanshaugen der Halvdan Svarte kan være hauglagt.

Sentrale hendelser i Holes historie er blant annet;

- Birkebeinernes kamp mot ribbungene på 1200-tallet
- Den store nordiske krig der Anna Colbjørnsdatter og Kari Rasmussen Hiran bidro til at Karl den 12. ikke lyktes med sitt felttog i Norge.
- Asbjørnsen og Moe samlet eventyr på Ringerike i første halvdel av 1800-tallet
- Verdenskrigene på 1900-tallet
- Historie om seterdrift, husmannsvesen, finneinnvandring og utvandring til Amerika, landbruk, håndverk, fjordene med ferdsel og fiske og et moderne næringsliv.

Kulturarv kunst

Holekunstneren Anders Castus Svarstad (1869-1943) har i sitt virke bidratt som dekorasjonsmaler til verdensutstillingen i Chicago i 1893 og er utstilt i Nasjonalgalleriet. Svarstad er mest kjent for å male bylandskapet. Gjennom en rekke malerier skildret han storbyer i inn- og utland. Hole Historielag arbeider med en Svarstadutstilling i samarbeid med Sundvolden hotell i forbindelse med hans 150års jubileum.

Kulturarv litteratur

Eventyrsamleren, dikteren, presten og den seinere biskop Jørgen Moe (1813-1882) var fra Hole og Mo gård. Herfra hentet han personer, miljø og handlingen til Norges første barnebok *Brønden og i Tjærnet* (1850). Jørgen Moes 200 årsjubile ble markert med mange arrangement og spel i 2013. Historielaget startet da opp arbeid med en Jørgen Moe samling i Hole bibliotek. Jørgen Moe samlingen er nå samlokalisert med Hole bygdearkiv og kulturskolen. Arbeidet med Jørgen Moe samlingen har som mål å samle og bevare tekster som kan holde minnet om Jørgen Moes liv og forfatterskap levende.

Hole kommune har gode muligheter til å løfte fram den rike historien i området og på den måten skape en felles lokal identitet. I kommunen finnes verdifulle kulturminner som innbyggere og besøkende bør bli kjent med.

Kultur og folkehelse

Folkehelse er en betegnelse for befolkningens helse. Folkehelsearbeid er samfunnets totale innsats for å opprettholde, bedre og fremme folkehelsen. Det innebærer å svekke de forhold som medfører helsefare og styrke det som bidrar til bedre helse. Kultur er et sentralt virkemiddel for å fremme den enkeltes helse, folkehelsen og innbyggernes livskvalitet.

Tjenestestedets mål er opplevelser og deltagelse for alle innen kultur- og fritidsområdet. Forskning viser at tilgang til kulturtilbud påvirker helsen positivt.

Mål

Kulturtilbud skal være tilgjengelig for alle

Det skal være lav sosial og økonomisk terskel for å delta i kulturlivet

" Kultur er et sentralt virkemiddel for å fremme den enkeltes helse, folkehelsen og innbyggernes livskvalitet "

Helsedirektoratet

Vedlegg Arrangementsoversikt

Hole har mange store arrangement i løpet av året.

Arrangementene i oversikten har blitt gjennomført flere ganger. Mange av disse arrangementene vil bli videreført i kulturplanperioden, samtidig som vi kan regne med at det vil være en utvikling med endringer i arrangementsåret. Arrangementene er drevet av engasjerte innbyggere og gir opplevelser og mulighet for deltagelse. Arrangementene har høy verdi for Hole og blant de personene som involverer seg i det enkelte arrangement. Arrangementene er viktige møteplasser og gir kommunen identitet. Kultur- og idrettsarrangementer kan sees på som viktige stedsutviklingstiltak. Sosiale medier har blitt stadig viktigere i markedsføring av arrangementer. Hole deler gjerne lokale arrangementer i sine sosiale medier. Hole Kommune er en viktig tilrettelegger for mange av arrangementene, både i form av økonomisk støtte og tjenesteyting. Det er viktig å støtte opp arrangører og å være døråpner for initiativ.

Arrangement	Arrangør	Måned
Vinterfestival	Hole frivilligsentral	Mars
Utsiktens dag	Utsiktens Venner	mai
Gjeddefestival	Steinsfjorden fiskeforening	Mai
På grensen til allsang	koret Apropos	St.Hans 23. juni
Holedagen	Ringerikes museum	Juni
Retthelladagen	Hole historielag	juni
Bønsnes Sommerfestival	Bønsnes Sommerfestival	Juni/august
Holemarked	Hole frivilligsentral	August
Gårdsopera	Ann Kristin Aannerud m fl.	August
Julemarked	flere	Desember
Konserter i Sundvolden hotel	Sundvolden hotel	flere
Store idrettsarrangement;		
Bootcamp chicken race	Hønefoss Bootcamp	Juni
Ringeriksmaraton	Ringerikes Blad og fl. idrettslag	August
Rulleskirenn	Holeværingen	Oktober
Hytteplanmila	Hytteplan	Oktober

Vedlegg Oversikt over lag og foreninger

Her er en oversikt over lag og foreninger av en viss størrelse. Denne oversikten holdes oppdatert på frivilligsentralens hjemmeside med linker til lag og foreningers egne nettsider. For å holde oversikten oppdatert kreves det at lag og foreninger aktivt deler sine opplysninger.

Foreninger som er aktive i Hole:

- Hole Musikkorps
- IL Holeværingen
- Koret Da capo
- Koret Apropos
- Bønsnes sommerfestival
- Tyrifjord Speidertropp
- Hole Historielag
- Hole Jaktforening
- Hole speidergruppe
- Tyrifjord Golfklubb
- Steinsfjorden Fiskeforening
- Sollihøgda Ski og Salongskytterlag
- Hole Bygdekvinnelag
- Hole Sanitetsforening
- Hole Frivilligsentral
- Hole Ungdomsfrivilligsentral
- Sykehjemmets venner "Hole bo og rehab"
- Vik Omsorgsboligers Venner
- Krokskogen Cykleklubb
- Hole Pensjonistforening
- Hole Lions
- LHL Hole
- Utsiktens Venner
- Hønefoss Bootcamp
- Hole Idrettsråd
- Idrettslaget Holeværingen
- Tyrifjord båtforening
- Sollihøgda Ski og Salongskytterlag
- Sollihøgda tur og trekkhundklubb
- Tyrifjord Adventistmenighet
- Hole kirkelige fellesråd

Foreninger som er aktive på tvers av Hole og Ringerike:

- Ringerike Turistforening
- Ringerike trekkspillklubb
- Ringerike skysskaffelag
- Ringerike og omegn hørselslag
- Norsk ornitologisk forening, Hole og Ringerike lokallag
- Motorhistorisk Klubb Ringerike og omegn
- Hønefoss Kameraklubb
- Hardraade Vikingskipforening
- Ringerikes Malerklubb
- Ringerike og Hole Revmatikerforening
- Ringerike folkedansgruppe
- Foreningen Norden
- Austjord Musikkorps
- Ringerike og Hole Røde Kors
- F. F. O. Ringerike og Hole (Funksjonshemmedes organisasjon)
- Ringerike Vocalis
- Hjemmestyrke-museets venner
- Venneforeningen Ringerikes Museum
- Ringerike kajakklubb
- Forsvarets pensjonistforening, Ringerike og Hole
- Ringerike foreningen
- Skiforeningen
- Norden
- Hønefoss Ballklubb
- Hønefoss basketballklubb
- Hønefoss brettklubb
- Hønefoss Bueskytterklubb
- Hønefoss Discsport Klubb
- Hønefoss Dykkerklubb
- Hønefoss Motorsport Klubb
- Hønefoss Tennisklubb
- Hønefoss Volleyballklubb
- Ringerike Bowlingklubb
- Ringerike Friidrettsklubb
- Ringerike Ishockeyklubb
- Ringerike Judoklubb
- Ringerike Kyokushinkai Karateklubb
- Ringerike Motorflyklubb
- Ringerike og Hole Luftsports Klubb
- Ringerike orienteringslag
- Ringerike Skyttersamlag
- Ringerike Svømmeklubb
- Ringerike Sykkelklubb
- Ringerike Tae Kwon Do
- Ringerike Turnforening
- Ringerike Klatreklubb

Vedlegg Prioriteringer av kulturområdet

KOSTRA er en forkortelse for KOMmune-STat-RApportering. Det er i praksis en database fylt av tall som forteller om kommuner og fylkeskommuners virksomhet. Databasen administreres av SSB og er basert på kommunenes egne rapporteringer. KOSTRA er et nyttig verktøy som gir styringsinformasjon om kommunale prioriteringer, dekningsgrad, bruksrater og produktivitet. Denne informasjonen gir grunnlag for analyse, planlegging og styring. Et utvalg innenfor kulturområdet av KOSTRA rapport for 2018 er vedlagt sammen med plassering i Kommunebarometeret.

Behovet innenfor kulturområdet antas å være likt i alle kommuner. Generelt er prioriteringen av kulturområdet foruten idrett lavere i Hole i forhold til sammenlignbare kommuner.

Kommunebarometeret er ingen vurdering av om innbyggerne får gode *nok* tjenester, men om det ser ut til at kommunen har noe å lære av andre - basert på hvor nær kommunens målbare resultater er kommunene med best resultat. Barometeret er heller ikke en konkurranse i å drive billigst, uten hensyn til tjenestene.

Kommunal rapport

Vedlegg Kommentarer til KOSTRA rapport

Hole kommune er sammenligbar med kommuner i kostragruppe 08. Netto driftsutgifter i kultursektoren i kr pr. innbygger er i Hole kr 3614 og kr 2142 i kostragruppe 08. Høye driftsutgifter til idrett som skiller seg ut i Hole. Netto driftsutgifter i kr pr. innbygger til idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg er i Hole kr 1732 og kr 242 i kostragruppe 08.

Hole skiller seg ut med en lav prioritering av andre aktivitetstilbud til barn og unge. Dette omfatter fritidsklubber, barne- og ungdomsorganisasjoner, kor, korps, fritidsklubb, UKM og festivaler. Aktivitetstilbud til barn og unge omfatter både virksomhet i kommunal regi og tilskudd til andre. Netto driftsutgifter pr. innbygger til aktivitetstilbud barn og unge er i Hole kr 61 og kr 176 i Kostragruppe 08. Det er få barne- og ungdomsorganisasjoner i Hole. Det er svært få søkere av kulturmidler blant lag og foreninger til aktivitet for barn og unge. Vi har ikke barnekorps eller barnefestivaler. Barnekor driftes innen kulturskolen. Fritidsklubb og skatehall driftes av Hole ungdomsfrivilligsentral som gir høy andel av dugnad inn i driften av tiltakene. Vi har ikke UKM tiltak i Hole – Ung kultur møtes. UKM kan være både kulturarena og workshops og andre arrangementer gjennom hele året for unge. De fleste kommunene har en UKM satsning. Flere unge fra Hole deltar i UKM i nabokommunene.

Hole skiller seg også ut med høy prioritering av kulturskolen. Oppslutningen om kulturskolen blant innbyggerne skiller seg også ut med stor andel barn som bruker kulturskolen. Det er store nasjonale variasjoner i oppslutning om kulturskolen. I kommuner hvor tilbudet er mest populært, er det 7

ganger så mange som går på kulturskolen, som i de kommunene med færrest elever. I følge statistikken går 19,1 % av barna i Hole på kulturskolen i 2018. I Kommunen med høyest oppslutning går 52% av barna på kulturskolen. Det har oppstått flere private musikaltilbud på Ringerike og mange elever fra Hole har flyttet over til private tilbud i overgangen fra 2017 til 2018. Det er fortsatt noe venteliste i kulturskolen. Undervisningstilbudet i kulturskolen endres etter oppslutning og fagene i rammeplan.

Biblioteket har en midt på treet prioritering innenfor kostragruppe 08. Biblioteket ligger noe lavere enn snittet i besøk og utlån innenfor gruppen. Biblioteket har fått en utvidet stillingsressurs med 20% i 2019 for større satsning i aktivitet. Biblioteket har flere arrangement og aktivitet rettet mot barn og unge i 2019. En mer sentral plassering ville gjøre biblioteket enda mer tilgjengelig for innbyggerne både for lån og bruk av biblioteket som møteplass og arbeidssted. Erfaringer fra andre kommuner viser en oppsving i bruk av biblioteket der det er flyttet nærmere andre sentrumsfunksjoner.

Hole har lave driftsutgifter til kunstformidling. Hole kommune deltar i Kunst Rett Vest nettverket som er en del av Vestregionen. Kunst Rett Vest gir lokale kunstnere mulighet til å delta i en felles juriert kunstrunde sammen med kommunene i Vestregionen. Gjennom Kunst Rett Vest har Hole et godt tilbud til kunstnerne som blir antatt til utstillingen. Det er usikkert hva som skjer med Kunst Rett Vest etter endringer i Vestregionen. Hole har også bidratt med midler til Historielagets Svarstadutstilling i samarbeid med Sundvolden hotell i forbindelse med Svarstads 150års jubileum. Kommunen har ikke prioritert midler til innkjøp eller annen støtte til lokale kunstnere. Hole har likevel flere lokale kunstnere både på amatør og profesjonelt nivå. Sundvolden hotel og Galleri Klevjer har kunstutstillinger.

Hole har samarbeide med Ringerike og Jevnaker kommune om å sikre drift av Ringerike kultursenter. Ordningen sikrer innbyggerne tilgang til aktiviteter i kulturhuset samtidig som kostnadene deles på flere.

Flere kommuner og Buskerud fylkeskommune samarbeider om å sikre drift av de konsoliderte museene i Buskerudmuseet. Ringerikes museum og Veien Kulturminnepark er en del av Buskerudmuseet.

Vedlegg Kommunebarometeret

Kommunebarometeret er en måling basert på nøkkeltall som publiseres i Kommunal Rapport. I Kommunebarometeret har Hole kommune rangering som nr 243 innen kulturområdet, basert på 2018 tallene. Hole kommune har i samme måling rangering som nr 11 samlet for alle områder.

Kultursektoren har en vekt i barometeret på 2,5 % av totalen for kommunens plassering. Innenfor kultursektoren er vekt i kommunebarometeret fordelt slik i rangeringen

Kultursektor i kommunebarometeret	Vekting i barometer	Plassering i barometer	Hva skal til for forbedring i barometeret
Besøk og lån i biblioteket	17,5%	Samlet 272	Mer besøk og utlån
BARN OG UNGE: Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge	15%	290	Tiltak innenfor kor, korps,UKM, fritidsklubb og festival
IDRETT: Netto driftsutgifter til idrett og idrettsanlegg per innbygger	15%	47	Ressurstildeling til drift av idrett og idrettsanlegg
SYSSELSATTE: Ansatte kulturarbeidere i kommunen	15%	114	
MUSIKKSKOLE: Andel av elever som går på kommunens musikk- og kulturskole	10%	241	
MUSIKKSKOLE: Antall timer per elev	5%	383	Ha undervisning i mindre grupper
FRITIDSENTER: Antall besøk i året, per innb. Under 20 år	10%	257	Tiltak innenfor fritidsklubben High Five
FRIVILLIGE: Andel av kulturutgiftene som er overført til frivillige	10%	354 *Frivilligsentralene er ikke med	

Tiltak i kulturplanen som vil forbedre resultatet i kommunebarometeret og kostra

Innføre prosjekt Korps i skolen ved en av barneskolene, for å blåse liv i korpsbevegelse

Korps i skolen prosjekt ved minst en av grunnskolene

Investere i løsninger for selvbetjent og ubetjent bibliotek

Sentral lokalisering av Hole bibliotek

Barn og unge prioriteres som målgruppe ved ressurstildeling

Øke aktivitetslederstilling i Hole Ungdomsfrivilligsentral i samarbeide med Kulturdepartementet

Utvalgte mål i kulturplanen er på s.5

Vedlegg Innbyggerundersøkelse

Siste måling av innbyggertilfredshet av tilbud om kulturopplevelser og deltagelse for barn, voksne og eldre ble gjort i innbyggerundersøkelsen i 2013. Da ble det gitt 58,9poeng. Dette var et fall på -10,8 fra 2009. Disse tallene er utdaterte for dagens status. Det bør likevel være et mål for Hole kommune å ikke falle i framtidige innbyggerundersøkelser.

Vedlegg KOSTRA og nøkkeltall 2018

KOSTRA og nøkkeltall 2018

Hole Kommune

Kultur og idrett

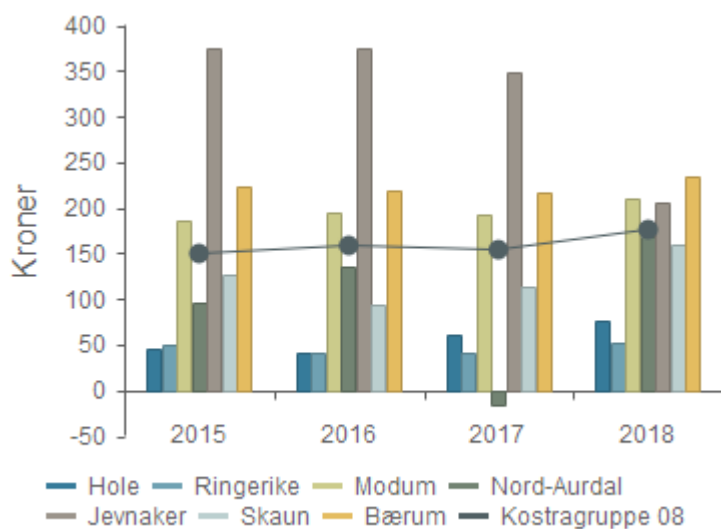
	Hole 2017	Hole 2018	Ringerike	Modum	Nord- Aurdal	Jevnaker	Skaun	Bærum	Kostragruppe 08
Prioritet									
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner(B) *)	1 652	3 614	2 013	2 235	2 158	2 471	1 701	2 559	2 142
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 231 aktivitetstilbud barn og unge (b) *) **)	61	77	52	211	169	206	160	234	176
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 370 bibliotek (b) *) **)	255	320	241	308	370	307	314	355	269
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 377 kunstformidling (b) *) **)	2	4	12	5	5	25	3	167	58
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 380 idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (b) *) **)	-79	1 732	431	411	85	120	142	147	242
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 383 musikk- og kulturskoler (b) *) **)	487	556	227	333	499	280	459	287	325
Dekningsgrad									
Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år	6,3 %	2,2 %	0,3 %	0,9 %	1,6 %	1,0 %	3,8 %	2,3 %	3,8 %
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i al(B)	29,7 %	19,1 %	7,9 %	12,6 %	36,9 %	20,4 %	17,8 %	9,8 %	16,6 %
Besøk i folkebibliotek per innbygger(B)	2,6	2,5	2,9	2,4	3,3	2,7	2,9	3,1	4,4
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger(B)	2,6	2,5	2,0	2,6	3,8	4,1	3,2	3,0	2,8
Kommunekasse									
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 375 muséer (b) (Kommunekasse) *) **)	11	12	18	167	50	84	9	4	35

	Hole 2017	Hole 2018	Ringerike	Modum	Nord- Aurdal	Jevnaker	Skaun	Bærum	Kostragruppe 08
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 381 kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg (b) (Kommunekasse) *) **)	159	209	759	245	404	948	297	914	508
Netto driftsutgifter pr. innbyggere 385 andre kulturaktiv. og tilsk. til andres kulturbygg (b) (Kommunekasse) *) **)	172	174	166	348	318	354	312	247	262
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger(B) (Kommunekasse) *)	308	289	45	108	191	146	6	204	286

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Tallene er justert for ulikt utgiftsbehov

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbyggere 231 aktivitetstilbud barn og unge (b)

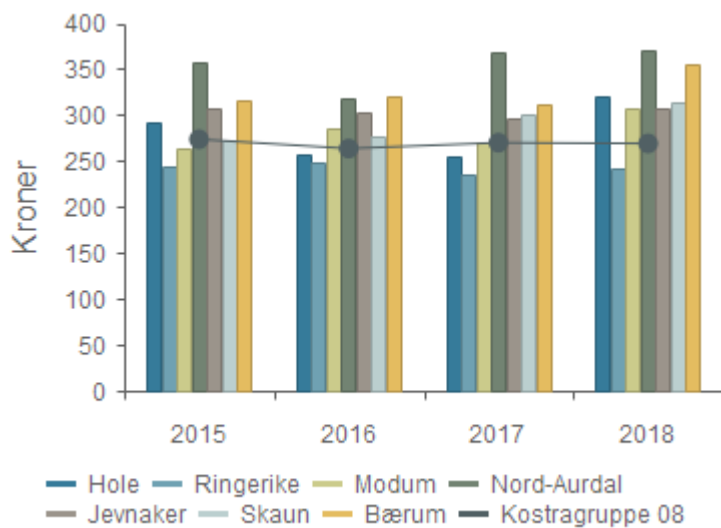

	2015	2016	2017	2018
Hole	45	42	61	77
Ringerike	50	42	42	52
Modum	185	195	192	211
Nord-Aurdal	96	136	-16	169
Jevnaker	374	376	349	206
Skaun	126	93	114	160
Bærum	223	219	216	234
Kostragruppe 08	150	159	154	176

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbyggere 370 bibliotek (b)

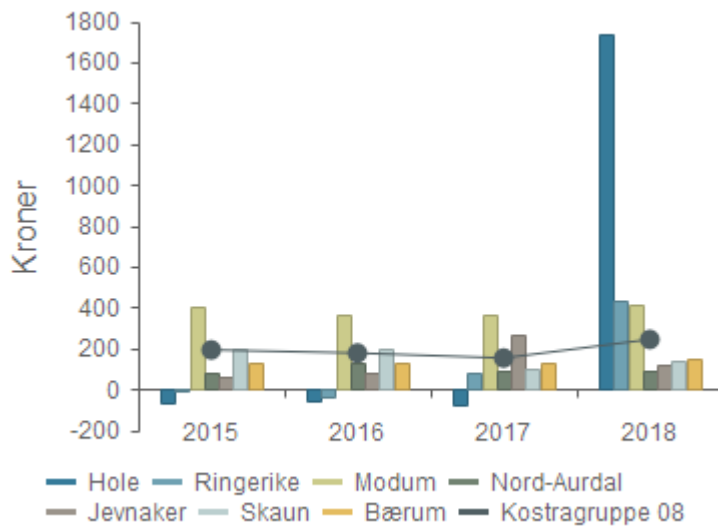

	2015	2016	2017	2018
Hole	293	258	255	320
Ringerike	243	248	236	241
Modum	264	287	271	308
Nord-Aurdal	358	319	368	370
Jevnaker	307	303	295	307
Skaun	272	277	302	314
Bærum	317	321	312	355
Kostragruppe 08	274	263	270	269

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

**Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbyggere 380 idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg
(b)**

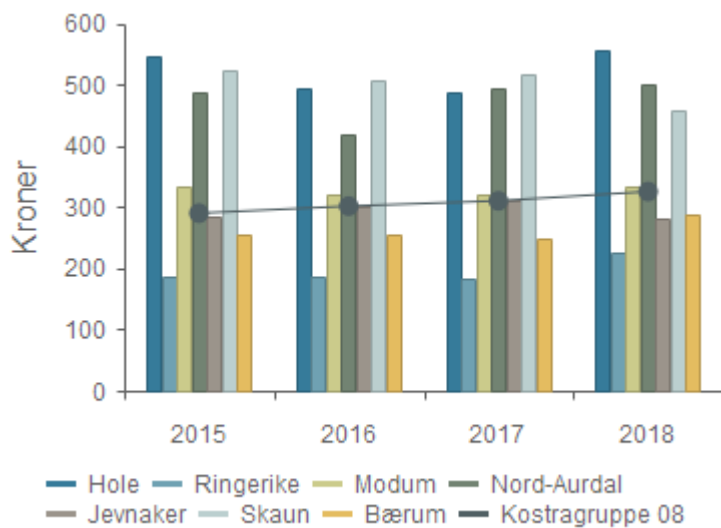

	2015	2016	2017	2018
Hole	-64	-54	-79	1 732
Ringerike	-6	-36	75	431
Modum	404	363	364	411
Nord-Aurdal	75	129	87	85
Jevnaker	60	81	264	120
Skaun	197	202	103	142
Bærum	131	125	125	147
Kostragruppe 08	191	175	151	242

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbyggere 383 musikk- og kulturskoler (b)

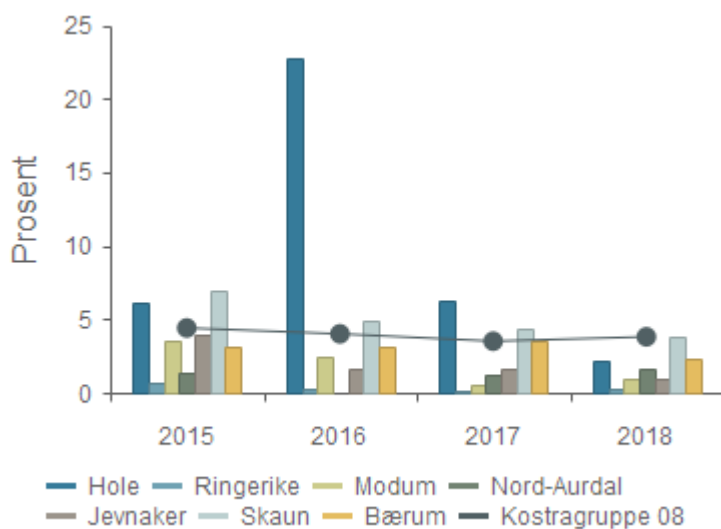

	2015	2016	2017	2018
Hole	547	492	487	556
Ringerike	186	186	182	227
Modum	334	320	321	333
Nord-Aurdal	488	418	495	499
Jevnaker	285	301	311	280
Skaun	524	506	517	459
Bærum	255	255	249	287
Kostragruppe 08	290	301	310	325

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

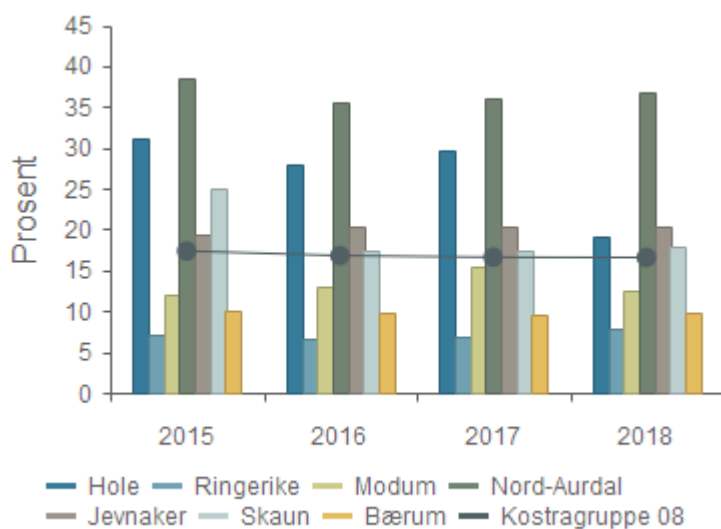
**) Graf er justert med utgiftsbehov

Dekningsgrad - Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år

	2015	2016	2017	2018
Hole	6,1 %	22,8 %	6,3 %	2,2 %
Ringerike	0,7 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %
Modum	3,5 %	2,4 %	0,6 %	0,9 %
Nord-Aurdal	1,4 %	0,0 %	1,2 %	1,6 %
Jevnaker	4,0 %	1,6 %	1,6 %	1,0 %
Skaun	7,0 %	4,9 %	4,4 %	3,8 %
Bærum	3,1 %	3,1 %	3,6 %	2,3 %
Kostragruppe 08	4,4 %	4,0 %	3,5 %	3,8 %

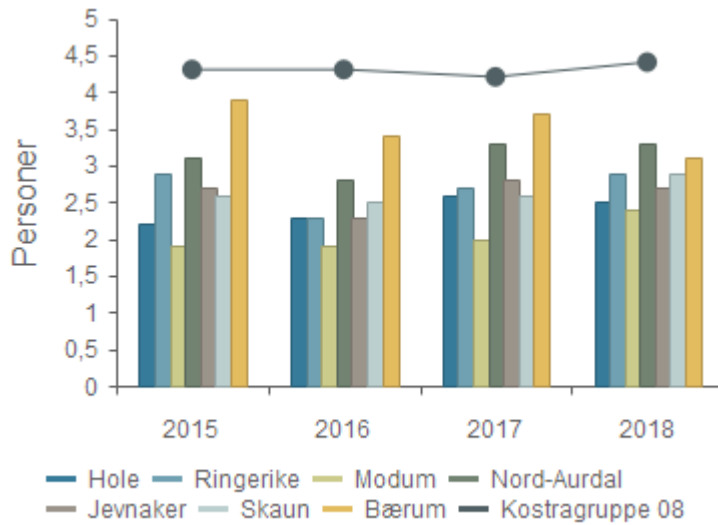
Dekningsgrad - Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i al(B)

	2015	2016	2017	2018
Hole	31,1 %	28,1 %	29,7 %	19,1 %
Ringerike	7,2 %	6,7 %	6,8 %	7,9 %
Modum	12,1 %	13,1 %	15,3 %	12,6 %
Nord-Aurdal	38,5 %	35,5 %	36,0 %	36,9 %
Jevnaker	19,5 %	20,2 %	20,4 %	20,4 %
Skaun	25,0 %	17,4 %	17,4 %	17,8 %
Bærum	10,0 %	9,8 %	9,5 %	9,8 %
Kostragruppe 08	17,3 %	16,8 %	16,6 %	16,6 %

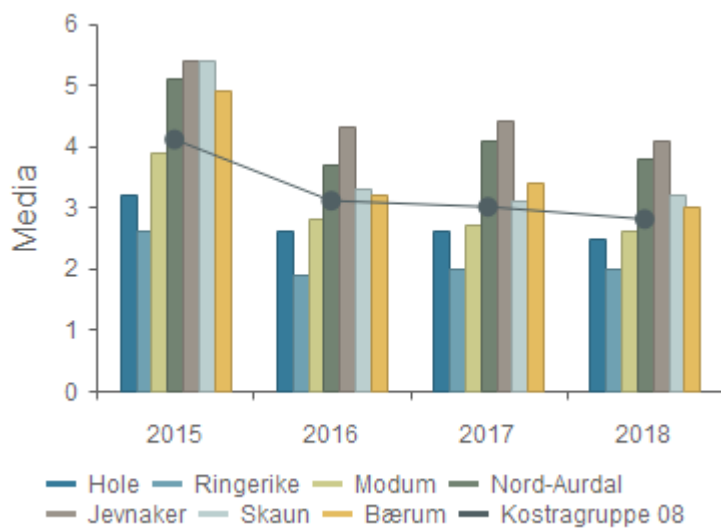

Dekningsgrad - Besøk i folkebibliotek per innbygger(B)

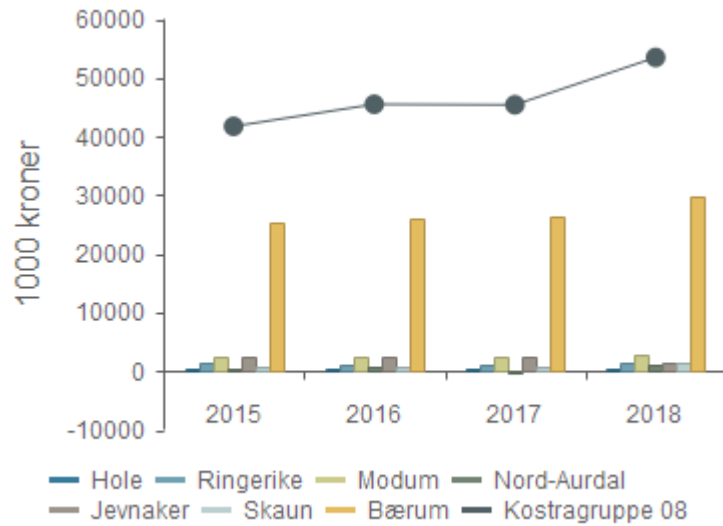
	2015	2016	2017	2018
Hole	2,2	2,3	2,6	2,5
Ringerike	2,9	2,3	2,7	2,9
Modum	1,9	1,9	2,0	2,4
Nord-Aurdal	3,1	2,8	3,3	3,3
Jevnaker	2,7	2,3	2,8	2,7
Skaun	2,6	2,5	2,6	2,9
Bærum	3,9	3,4	3,7	3,1
Kostragruppe 08	4,3	4,3	4,2	4,4

Dekningsgrad - Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger(B)

	2015	2016	2017	2018
Hole	3,2	2,6	2,6	2,5
Ringerike	2,6	1,9	2,0	2,0
Modum	3,9	2,8	2,7	2,6
Nord-Aurdal	5,1	3,7	4,1	3,8
Jevnaker	5,4	4,3	4,4	4,1
Skaun	5,4	3,3	3,1	3,2
Bærum	4,9	3,2	3,4	3,0
Kostragruppe 08	4,1	3,1	3,0	2,8

Andre nøkkeltall - Netto driftsutgifter (231) Aktivitetstilbud barn og unge

	2015	2016	2017	2018
Hole	283	269	401	529
Ringerike	1 375	1 199	1 239	1 596
Modum	2 377	2 570	2 597	2 946
Nord-Aurdal	574	841	-106	1 082
Jevnaker	2 301	2 396	2 307	1 413
Skaun	911	714	906	1 319
Bærum	25 273	25 969	26 447	29 649
Kostragruppe 08	41 714	45 475	45 385	53 453

Vedlegg Regnskap 2018 og budsjett 2019 Kultur og fritid

	Område	KOSTRA	Regnskap 2018	Budsjett 2019
Sum inntekter			-82 682	-76 589
Sum utgifter			1 585 798	1 736 870
Sum netto	Bibliotek	370	1 503 116	1 660 281
Sum inntekter			-1 342 835	-1 236 116
Sum utgifter			5 213 483	4 610 408
Sum netto	Kulturskole inkl. DKS	383+202	3 870 648	3 374 292
Sum inntekter		231+	-158 833	-36 300
Sum utgifter		385+380+381	2 456 210	2 285 741
Sum netto	Allmenn kultur inkl. idrett	377+375+365	2 297 377	2 249 081
Sum inntekter			-619 881	-19 790
Sum utgifter			1 619 154	882 704
Sum netto	Hole frivilligsentral	385	999 273	862 914
Sum inntekter			-289 142	-12 000
Sum utgifter			607 415	310 867
Sum netto	Hole Ungdomsfrivilligsentral	231	318 273	298 867
Sum inntekter			0	0
Sum utgifter	Kirken og		4 173 111	4 295 895
Sum netto	andre trosretninger	390+392+393	4 173 111	4 295 895
Sum inntekter			-2 493 373	-1380795
Sum utgifter			15 655 171	14122485
Sum netto	Kultur og fritid samlet		13 161 798	12741690

* Hole kommune har også ført utgifter til kultur, idrett og kirke over andre ansvarsområder. Utgifter til bygg og anlegg, Svendsrud idrettsplass, investeringer i gravplassutvidelse og tjenesteyting til kirken er ikke med her.

Vedlegg Føringer for det offentlige kulturarbeidet

Kulturarbeid er lovfestet i Kulturloven. Kulturloven fastlegger det offentliges ansvar for å fremme og legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle får mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk (Kulturloven §1).

Ansvar for kulturlivet er delt mellom kommune, stat og fylke. Kulturutredningen (NOU:2014) viser at kvalitet og mangfold i det lokale kulturlivet avhenger i størst grad av kommunens ambisjonsnivå. Kultur skapes, utøves og oppleves lokalt.

I tillegg til kulturloven ligger følgende nasjonale og regionale føringer til grunn for planen:

- Lov om folkebibliotek
- Opplæringsloven (musikk- og kulturskoletilbud) §13.6
- NOU 2013/4 Kulturutredningen 2014 (Enger-utvalget)
- Kulturminneloven
- Meld. St. 23 (2011-2012) Visuell kunst
- Meld. St. 10 (2011-2012) Kultur, inkludering og deltaking
- St.meld. nr. 23 (2008-2009) Bibliotek
- Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018
- Bibliotekstrategi for Buskerud 2015-2020
- St. meld. nr. 8 (2007-2008) Kulturell skulesekk for framtida
- St. meld. nr. 8 (2018-2019) Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida
- Kunst og kulturstrategi for Buskerud (2015-2018)

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel (2018-2030) har flere føringer for kulturområdet;

Visjonen Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid!

I visjonen ligger bevissthet og stolthet om vår historie og rike kulturarv.

Status og muligheter

Hole kommune har flere kvaliteter i form av gode natur-, kultur- og fritidsmuligheter og er i dag et attraktivt sted å bosette seg. Folkehelseprofilen viser at helsetilstanden i Hole er like god eller bedre enn landsgjennomsnittet på de fleste områder og befolkningsundersøkelser viser at innbyggerne opplever høy grad av trivsel og tilhørighet. Hole har i dag mange aktive, sterke, selvstendige og handlekraftige innbyggere som utgjør en viktig ressurs.

Hovedmål

Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning .

Sosial bærekraft;

Hole er et godt samfunn å leve i, hele livet – innbyggerne opplever tilhørighet og føler seg som en verdsett del av fellesskapet;

- Gi alle innbyggere mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk

Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet;

- Prioritere barns oppvekstvilkår og muligheter for å mestre livet i morgendagens samfunn
- Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler

Fremme innbyggernes mulighet for å delta aktivt og involveres i samfunnsutviklingen;

- Fremme frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser

- Legge til rette for lek, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud
- En klima- og miljøvennlig kommune;**
- Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie